קיא: הגוזל ומאכיל פרק עשירי בבא קמא

הגוזל ומאכיל. לאו דוקא מאכיל דה"ה נותן להם דפטורין לרב חסדא דמוקי בגמרא מתניתין לאחר יאוש דהוה ליה יאוש ושינוי רשות אלא אורחא דמילתא נקט אי נמי דוקא נקט מאכיל אפי' לרב חסדא דלא חשיב שינוי רשות במה שנותן לבניו הסמוכין על שולחנו אפילו לשמואל דאמר בבבא מציעא (דף יב.) דמליאתן לעצמן כיון דלאכילה נותן להם ומזונותיו עליו לא חשיב שינוי רשות ומיהו לרב דאית ליה יאוש כדי קני ואמר נמי בפירקין (דף קטו.) דאית ליה לרב חסדא וא"כ לדידיה נמי צריך לאוקמי מתניתין לאחר יאוש כדמוקי רב חסדא לדידיה ודאי מאכיל לאו דוקא דה"ה נותן ועוד י"ל דלרב נמי מאכיל דוקא וכדבר המסויים:

גזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר בו'. אבל נתייאשו אין גוזה אלא מן הראשון כיון דאכלו האחרון [א] ואפי' היכא דאינו לא אכלו היה מייב להחזיר כגון היכא דליכא שינוי רשות שנתייאש אחר שבא ליד השני וכן משמע לקמן דאוקים רב חסדא בריימתא דר' אושעיא דקתני גזילה קיימת חייבין אחר יאוש משום דרשות יורש לאו אכילה אין מזיקין דרשות יורש כרשות לוקח דמי והכא במאי עסקינן [ב] כשאכלום (ג) הא מדקתני סיפא אם היה דבר שיש בו אחריות חייבין לשלם מכלל דרישא בגזילה קיימת עסקינן אמר לך רבא הכי קאמר [ג] אם הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם והא [ד] מתני ליה רבי לרבי שמעון בריה לא דבר שיש בו אחריות ממש אלא אפילו פרה וחורש בה חמור ומחמר אחריו חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן אלא אמר רבא [ה] כי שביבנא ר' אושעיא נפיק לוותי דתריצנא מתני' כוותיה דתני רבי אושעיא [ו] הגוזל ומאכיל את בניו פטורין מלשלם הניח לפניהם גזילה קיימת חייבין אין הגזילה קיימת פטורין הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם אמר מר אין הגזילה קיימת פטורין נימא תיהוי תיובתא דרב חסדא אמר לך רב חסדא כי תניא ההיא לאחר יאוש אמר מר גזילה קיימת חייבין לשלם נימא תיהוי תיובתא דרמי בר חמא אמר לך רמי בר חמא כי תניא ההיא לפני

הגוזל (ו) ומאכיל את בניו והניח לפניהם [א] פטורין מלשלם ואם היה דבר שיש בו אחריות חייבין לשלם: **גמ'** [ב] אמר רב חסדא [ג] גזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר ואכלו [ד] ממנו רצה מזה גובה רצה מזה גובה מאי טעמא כל כמה דלא נתייאשו הבעלים ברשותיה דמריה קאי תנן הגוזל ומאכיל את בניו והניח לפניהם פטורין מלשלם דרב חסדא אמר לך רב חסדא [ה] כי תניא ההיא לאחר יאוש: אם הניח לפניהם פטורין מלשלם: אמר רמי בר חמא זאת אומרת [ו] רשות יורש כרשות לוקח דמי רבא אמר [ז] רשות יורש לאו כרשות לוקח דמי והכא במאי עסקינן [ח] כשאכלום (ט) הא מדקתני סיפא אם היה דבר שיש בו אחריות חייבין לשלם מכלל דרישא בגזילה קיימת עסקינן אמר לך רבא הכי קאמר [ט] אם הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם והא [י] מתני ליה רבי לרבי שמעון בריה לא דבר שיש בו אחריות ממש אלא אפילו פרה וחורש בה חמור ומחמר אחריו חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן אלא אמר רבא [יא] כי שביבנא ר' אושעיא נפיק לוותי דתריצנא מתני' כוותיה דתני רבי אושעיא [יב] הגוזל ומאכיל את בניו פטורין מלשלם הניח לפניהם גזילה קיימת חייבין אין הגזילה קיימת פטורין הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם אמר מר אין הגזילה קיימת פטורין נימא תיהוי תיובתא דרב חסדא אמר לך רב חסדא כי תניא ההיא לאחר יאוש אמר מר גזילה קיימת חייבין לשלם נימא תיהוי תיובתא דרמי בר חמא אמר לך רמי בר חמא כי תניא ההיא לפני

הגוזל ומאכיל. והניח לפניהם. או שהניח לפניהם (ב) הגזילה קיימת: **פטורים מלשלם.** בגמרא מפרש טעמא: **אם היה דבר בו'.** בגמ' מפרש לה מר הכי ומר הכי: **גמ' ברשותיה דמריה קאי.** וזה שאכלו נעשה כגוזלו מבעליו: **זאת אומרת.** דקתני והניח לפניהם פטורין: **רשות יורש כרשות לוקח דמי.** והויא לה כרשות אחרת וכיון דאוקימנא למתניתין לאחר יאוש קני לה יתמי ביאוש ושינוי רשות דאי ביאוש כדי לא קני מדלא קתני פטורא באבודהון: **כשאכלום.** לאחר מיתת אביהן ונגזל אין יכול לתובען שהרי לא גזלוהו: **והא מדקתני סיפא אם היה דבר שיש בו אחריות.** כגון דבר הניכר לרבים ונראה כל שעה כעין קרקע או כגון טלית וכסות: **חייבים להחזירה.** מפני כבוד אביהן שהבריות אומרות זו טלית שגזל פלוני: **מכלל דבגזילה קיימת עסקינן.** ואפ"ה היכא דלאו משום כבוד פטר להו בריאה במתני': **הכי קאמר אם הניח להן אביהן.** קרקעות משלו אפילו אכלו את הגזילה חייבין דאשתעביד נכסיס לאבודהון מחייס: **לא דבר שיש בו אחריות ממש.** לא שגזל קרקע והניחה לפניהן: **אלא אפילו גזל פרה וחרש בה או חמור ומחמר אחריו.** והכל מעידין שהיה דגזל חייבין אלמא בגזילה קיימת עסקינן: **אמר רבא כי שביבנא רבי אושעיא נפק לווטי.** יצא לקראתי: **דמתריצנא למתניתין כוותיה.** באחריות ממש ובשאין גזילה קיימת וחסורי מיחסרא ולא מוקי לה בדבר המסויים ובגזילה קיימת כרבי [ו] [כיון דאשכחן (ג) הכי מתריצנא לה מתניתין כבריימתא ולא חיישינן למאי דאמתי רבי לר' שמעון בריה דבריימתא קיימת כוותיה]: **גזילה קיימת.** שלא אכלוה אחרי מותו ותבען הנגזל: **חייבין.** דרשות יורש לאו כרשות לוקח דמי ויאוש כדי לא קני: **אין גזילה קיימת.** שאכלוה אחרי מותו: **פטורין.** דאינהו לא גזול מידי: **הניח להן אביהן אחריות נכסים.** קרקע משלו: **חייבין לשלם.** דאשתעבוד נכסיה: **דרב חסדא.** דאמר לעיל דלא מזה גובה: **לאחר יאוש.** ואכלוה: **תיהוי תיובתא דרמי בר חמא.** כיון דלאחר יאוש אוקימתה: לפני

קיימת: **פטורים מלשלם.** בגמרא מפרש טעמא: **אם היה דבר בו'.** בגמ' מפרש לה מר הכי ומר הכי: **גמ' ברשותיה דמריה קאי.** וזה שאכלו נעשה כגוזלו מבעליו: **זאת אומרת.** דקתני והניח לפניהם פטורין: **רשות יורש כרשות לוקח דמי.** והויא לה כרשות אחרת וכיון דאוקימנא למתניתין לאחר יאוש קני לה יתמי ביאוש ושינוי רשות דאי ביאוש כדי לא קני מדלא קתני פטורא באבודהון: **כשאכלום.** לאחר מיתת אביהן ונגזל אין יכול לתובען שהרי לא גזלוהו: **והא מדקתני סיפא אם היה דבר שיש בו אחריות.** כגון דבר הניכר לרבים ונראה כל שעה כעין קרקע או כגון טלית וכסות: **חייבים להחזירה.** מפני כבוד אביהן שהבריות אומרות זו טלית שגזל פלוני: **מכלל דבגזילה קיימת עסקינן.** ואפ"ה היכא דלאו משום כבוד פטר להו בריאה במתני': **הכי קאמר אם הניח להן אביהן.** קרקעות משלו אפילו אכלו את הגזילה חייבין דאשתעבוד נכסיס לאבודהון מחייס: **לא דבר שיש בו אחריות ממש.** לא שגזל קרקע והניחה לפניהן: **אלא אפילו גזל פרה וחרש בה או חמור ומחמר אחריו.** והכל מעידין שהיה דגזל חייבין אלמא בגזילה קיימת עסקינן: **אמר רבא כי שביבנא רבי אושעיא נפק לווטי.** יצא לקראתי: **דמתריצנא למתניתין כוותיה.** באחריות ממש ובשאין גזילה קיימת וחסורי מיחסרא ולא מוקי לה בדבר המסויים ובגזילה קיימת כרבי [ו] [כיון דאשכחן (ג) הכי מתריצנא לה מתניתין כבריימתא ולא חיישינן למאי דאמתי רבי לר' שמעון בריה דבריימתא קיימת כוותיה]: **גזילה קיימת.** שלא אכלוה אחרי מותו ותבען הנגזל: **חייבין.** דרשות יורש לאו כרשות לוקח דמי ויאוש כדי לא קני: **אין גזילה קיימת.** שאכלוה אחרי מותו: **פטורין.** דאינהו לא גזול מידי: **הניח להן אביהן אחריות נכסים.** קרקע משלו: **חייבין לשלם.** דאשתעבוד נכסיה: **דרב חסדא.** דאמר לעיל דלא מזה גובה: **לאחר יאוש.** ואכלוה: **תיהוי תיובתא דרמי בר חמא.** כיון דלאחר יאוש אוקימתה: לפני

הגהות הב"ח

(א) גמ' והא מדקתני סיפא: (ב) רש"י ד"ה הגוזל וכו' שהבגזילה קיימת: (ג) ד"ה דמתריצנא וכו' דאשכחן לברייתא הכי מתריצנא וכו' כוותיה:

גליון הש"ם

גמ' אמר רב חסדא גזל. עיין פ"ז מסנה ג' דתרומות ובירושלמי שם:

מוסף רש"י

הגוזל ומאכיל את בניו. אע"פ שהנו בניו עצמן מן הגזילה, פטורין, דאינהו לא גזול מידי (רשב"ם ב"ב מד.). והניח לפניהם. כלומר או שהניח לפניהם גזילה קיימת לאחר מותו (שם). פטורין מלשלם. דקיימה ביאוש ושינוי רשות, אי נמי כשאכלום (שם). גזל ולא נתייאשו הבעלים כו' רצה מזה גובה. דכיון דקודם יאוש אכלו זה האחרון, הוה ליה אינו גזלן עלייהו, דהא כל מקמי יאוש ברשותייהו דמרייהו קיימי כל היכא דאינהו (חולין קלד.). רשות יורש כרשות לוקח דמי. דקנייה יורש ואע"פ שגזילה קיימת, כדקתני והניח לפניהם פטורין, דמשמע אפילו גזילה קיימת (רשב"ם ב"ב מד.). רשות יורש לאו כרשות לוקח דמי. רשות יורש דגזלן לאו כרשות לוקח מגזלן דמי, דאילו גבי לוקח איכא יאוש ושינוי רשות וקני, דלוקח רשותא אחריתי הוא ואילו יורש כרעיה דאבוה וכברשות גזלן מוריש דמי ולא קניה ביאוש גרידא, דהא שינוי רשות ליכא גבי יורש וכל היכא דאיתא הדא בעין לגנזל (שם). כשאכלום. דלא הויא גזילה קיימת והלכך פטורין (שם). כי שביבנא ר' אושעיא נפיק לוותי. כשאמות ר' אושעיא יצא לקראתי (ב"מ סב:).

מוסף תוס'

א. [ז]נהי דגבי משני מדר' נתן, מטעם גזילה מיהא לא הוה גבי. סנהדרין אמר"י. ונפק"מ שלמטעם גזילה] אם החזירו לגזלן או מחל לו הגזלן, אפילו הכי מוציא הנגזל מידו של שני, ומטעם ר' נתן אם מחל לא היה מוציא מידו. מעוקי יוסף. ב. [ד]גזירת הכתוב הוא. רא"ש.

א) ב"ב מד., ב) חולין קלד. [לקמן קטו.], ג) בכ"ר וכרא"ש ניחא תיבת ממנו, ד) [ב"ב מד.], ה) [לקמן קיג. קיד:], ו) [ב"מ סב:], ז) ס"ל,

---

(א) ב"ב מד., ב) חולין קלד. [לקמן קטו.], ג) בכ"ר וכרא"ש ניחא תיבת ממנו, ד) [ב"ב מד.], ה) [לקמן קיג. קיד:], ו) [ב"מ סב:], ז) ס"ל,

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

לפני יאוש רב אדא בר אהבה מתני להא דרמי בר חמא אהא [ח]הניח להן אביהן מעות של רבית אע"פ שיודעין שהן של רבית אין חייבין להחזיר אמר רמי בר חמא זאת אומרת רשות יורש כרשות לוקח דמי רבא אמר לעולם אימא לך רשות יורש לאו כרשות לוקח דמי ושאני הכא דאמר קרא [י]אל תקח מאתו נשך ותרבית אהדר ליה כי היכי דנחי בהדך לדידיה קא מזהר ליה רחמנא לבריה לא מזהר ליה רחמנא [ח] מאן דמתני לה אברייתא כ"ש אמתניתין מאן דמתני לה אמתניתין אבל אברייתא רמי בר חמא כרבא מתני לה ת"ר הגוזל ומאכיל את בניו פטורין מלשלם הניח לפניהם גדולים חייבין לשלם קטנים פטורין מלשלם ואם אמרו גדולים אין אנו יודעין חשבונות שחשב אבינו עמך פטורין משום דאמרי אין אנו יודעין פטורים אמר רבא הכי קאמר [כ]גדולים שאמרו יודעים אנו חשבונות שחשב אבינו עמך ולא פש לך גביה ולא מידי פטורין תניא אידך הגוזל ומאכיל [ט] בניו פטורין מלשלם הניח לפניהם ואכלום [ל]בין גדולים בין קטנים חייבין קטנים מי מיחייבי לא יהא אלא דאזיק אזוקי א"ר פפא [מ]הכי קאמר הניח לפניהם ועדיין לא אכלום בין גדולים בין קטנים חייבין [נ]אמר רבא [ס]הניח להם אביהם [ע] פרה שאולה משתמשין בה כל ימי שאלתה [פ]מתה אין חייבין באונסיה [צ]כסבורים של אביהם היא וטבחוה ואכלוה משלמין [ק]דמי בשר בזול הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם איכא דמתני לה ארישא ואיכא דמתני לה [ר]אסיפא מאן דמתני לה ארישא כל שכן אסיפא ופליגא דרב פפא מאן דמתני לה אסיפא אבל ארישא לא והיינו דרב פפא דא"ר פפא [ש]היתה פרה גנובה לו וטבחה בשבת חייב שכבר חייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור שבת [ת]היתה פרה שאולה לו וטבחה בשבת פטור שאיסור שבת ואיסור גניבה באין כאחד ת"ר [2]והשיב את הגזילה אשר גזל [א"] מה ת"ל אשר גזל יחזיר כעין שגזל מכאן אמרו הגוזל ומאכיל את בניו פטורין מלשלם הניח לפניהם בין גדולים בין קטנים חייבין משום סומכום אמרו גדולים חייבין קטנים פטורין בר חמוה דרבי ירמיה טרק גלי באפיה דרבי ירמיה אתא לקמיה דרבי אבין אמר [ב]שלו הוא תובע א"ל והא מייתינא סהדי דאחזקי ביה בחיי דאבוה [ל]א"ל וכי מקבלין עדים לפני יאוש. דשינוי רשות בלא יאוש לא קני וכי אין גזילה קיימת שאכלום אמרי מות אביהן פטורין דלית ליה דרב חסדא: **מאן דמתני לה.** להא דרמי בר חמא אברייתא כ"ש אמתניתין דליכא טעמא אחרינא למפטריה אלא האי כל כמה דלא מחסרת לה למתניתין משמע דגזילה קיימת: **מאן דמתני לה אמתניתין אבל אברייתא רמי בר חמא.** משום טעמא דקרא מתני לה כרבא. ל"א איכא גרסינן מאן דמתני לה אמתני' כ"ש אברייתא דמתניתין איכא לאוקמא בשאכלום אבל ברייתא קתני שיודעין שהן של רבית אלמא דקיימי בעין וקתני פטורים דרשות יורש כרשות לוקח ומאן דמתני לה אברייתא אבל אמתניתין דמי בר חמא כרבא מתני לה: (ב) שם ומאכיל את בניו: (ג) רש"י ד"ה מאן דמתני וכו' כרבא (ולאשון שמעתי ויעקב) תפ"מ וי"ב ס"ל ראשון שמעתי ואחרון עיקר: (ד) ד"ה איכא דמתני לה להא דהניח:

גליון הש"ם

גמ' פרה שאולה משתמשים בה כל ימי שאלתה. עיין שיטה מקובצת בב"מ דף קנו ע"ל ד"ה אר"י עד הא"לדנא בשם הרשב"ל והכי"ן:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה אע"פ וכו' ולכך אין מיחיין להחזיר דמלוה על פה. עיין שער המלך פ"יט מהלכות מלוה ולוה הלכה ה' ד"ה ולאיתי:

רבינו חננאל

בר חמוה דרבי ירמיה טרק גלי באפיה דרבי ירמיה וכו'.

מוסף תוס'

א. הן מודים לו שגזלו, וחזרום ואומרים אנו יודעין שאבינו פרנך. תוס' י"ד. דלא ידעינן שבאתה הגזילה לידי אביהן אלא על פיהם, דאילו הוה ידעינן בעדים שבאתה הגזילה לידי אביהם לא היו נאמנים לומר שאביהם שילם את הגזילה כיון שידוע שבתורת גזילה באת לידו ועובדה בידו, דאב גופיה לא הוה מהימן למימר חזרתיה לך ולקחתיה ממך. תפ"ש.

תורה אור השלם

1. אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלהיך וחי אחיך עמך:
ויקרא כה לו
2. והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה אשר גזל או את העשק אשר עשק או את הפקדון אשר הפקד אתו או את האבדה אשר מצא:
ויקרא ה כג

הגהות הב"ח

(ח) גמ' לא מהכר ליה דחמנא (מאן דמתני וכו' מתני לה) תפ"מ וי"ב ס"ל מאן דמתני אמתניתין כ"ש אברייתא ומאן דמתני לה אברייתא אבל אמתניתין דמי בר חמא כרבא מתני לה:

גליון הש"ם

גמ' פרה שאולה משתמשים בה כל ימי שאלתה. עיין שיטה מקובצת בב"מ דף קנו ע"ל ד"ה אר"י עד הא"לדנא בשם הרשב"ל והכי"ן:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה אע"פ וכו' ולכך אין מיחיין להחזיר דמלוה על פה. עיין שער המלך פ"יט מהלכות מלוה ולוה הלכה ה' ד"ה ולאיתי:

מוסף רש"י

הניח להן אביהן מעות של רבית כו'. אין חייבין להחזיר. דכמיב והשיב את הגזילה אשר גזל, ומי לא גזל מידי, דקניגהו בשיעוי רשות וקסבר רשות יורש כרשות לוקח דמי (לעיל צד:). משתמשין בה כל ימי שאלתה. כל ימי משך זמן ששאלה אכילה מן הבעלים (כתובות לד:). מתה אין חייבין באונסיה. לאיבוד לאו שומרין עליה (שם). דמי בשר בזול. כל זוזא דמצינן בהדעה דנקי, הכי אמרינן בפרק מי שמת (ב"מ קמו:) והעור יחזירו לבעלים (כתובות לד:). אחריות נכסים. קרקעות (שם). איכא דמתני לה אריש'א. לפלא הניח להן אביהן אחריות נכסים לשלם ואמרינן דחייבין בתנאן דאשתעבוד נכסים לאבוהון מחיים משעת שאלה (שם). ואיכא דמתני לה אסיפא. היכא דטבחוה אם הניח להן אביהן אחריות נכסים משלמין דשלומי מעלית ולא בזול, דליכא לאו למידק (שם). כל שכן אסיפא. כשנבחוה ואכלוה (שם). ופליגא דרב פפא. דאמר (לקמן) הסיא שעתא דמעמו לה אונסין הוא דאתי מיחיב עליה ולא משעת שאלה (שם). אבל אריש'א לא. אם מתה לא מיחייבי לשלומי אמרינן אשתעבוד נכסי דאבוהון משעת שאלה (שם). והיינו דרב פפא. דאמר לא אמרינן משעת שאלה דמו עליה משלומין אלא משעת אונסין ואילך והיא שעתא ליתיה לשואל דליחייב (שם). היתה פרה שאולה לו וטבחה בשבת פטור. דהיא שעתא דקא טבח לה גזל לה ממנה ומיתה ומממון בתן כאחד. ולא גרסינן אשם אין גניבה אין עכיבה אין מכירה, דגבי שואל לא שייך לא כפל ולא תרגבה ומחשה, שהרי חייב בקרן לעולם אפילו טוען טענת גנב ואין קנס אלא לו בגנב או בשומר חנם הפוטר עצמו בטוען טענת גנב שאמר גנבוה (שם).

ז א מי' פ"ד מהלכות מלוה ולוה הלכה ד סמג עשין קצ טוש"ע י"ד סימן קמא סעיף ו:
ח ב ג ד טוש"ע מ"מ סימן שמא סעיף ז:
ט ה ו מי' פ"ח מהל' שאלה ופקדון הלכה ה סמג עשין לב טוש"ע מ"מ סימן שמא סעיף ח וסעיף ג [רב אלפס כאן וכב"מ פ"מ דף קכא]:
י ז ח מי' שם ופיין במ"מ טוש"ע שם סעיף ד:
יא ט מי' פ"ג מהל' גניבה הל' ח טוש"ע מ"מ סימן שנא:
יב י מי' שם הלכה ד:
יג כ ל מי' פי"ב מהל' מלוה ולוה הלכה ז סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סימן קי סעיף ו:

אע"פ שהן יודעין שהם של רבית כו'. וא"ת והיכי מדקדק מינה דכרשות לוקח דמי דאפילו לאו כרשות לוקח דמי א"ש דפטורין כיון דמדעת נתן לו ליתנהו גביה בתורת גזילה אלא בתורת הלואה א] ולכך אין מייבין להחזיר דמלוה על פה אינו גובה מן היורשין וי"ל דאע"ג דמדעת נתנה לו אימנייהו גביה בתורת גזילה דהוי כמתנה בטעות דלא נתן לשם מתנה אלא בתורת רבית ומיקרי גזילה בעייה כיון שהמעות בעין והיו מייבין להחזיר אי לאו דכרשות לוקח דמי

והוי שנוי רשות:

ולא פש לך גביה ולא מידי פטורין. מנו שהיו יכולין לומר החזירנו לך ת"ל כגון שאין עדי גזילה אלא הודאת הבנים בלבד [א]: **קטנים והא אמר קטנים פטורי'.** (י"ג דהא לאו קושיא היא דהסיא דלעיל בסומכוס והך כרבנן דפירש בקונטרס אלא ה"ג בכל הספרים ואכילת קטן מידי משמע אית ביה לא יהא אלא מזיק ותנן תש"ו פגיעתן רעה כו' וה"ג ה"מ למפרך מאכילת גדולים אמאי מייבין כי אכלו לרב חסדא לאחר יאוש ולרמי בר חמא לפני יאוש אע"ג דכי גזילה קיימת מייבין כי אכלו פטורים כדפ"ל אלא פריך טפי להדיא אקטנים וליכא לאוקמי כגון שהניח להן אביהן אחריות נכסים ולהכי א"ש הא דגדולים חייבין לשלם אבל קטנים קשה דמ"מ יש לפטור מטעם דאין מקבלין עדות אלא בפני בעל דין דהא לא פטורים מהאי טעמא אלא לסומכוס ולא לרבנן:

אבל

מוסף רש"י

הניח להן אביהן מעות של רבית כו'. אין חייבין להחזיר. דכמיב והשיב את הגזילה אשר גזל, ומי לא גזל מידי, דקניגהו בשיעוי רשות וקסבר רשות יורש כרשות לוקח דמי (לעיל צד:). משתמשין בה כל ימי שאלתה. כל ימי משך זמן ששאלה אכילה מן הבעלים (כתובות לד:). מתה אין חייבין באונסיה. לאיבוד לאו שומרין עליה (שם). דמי בשר בזול. כל זוזא דמצינן בהדעה דנקי, הכי אמרינן בפרק מי שמת (ב"מ קמו:) והעור יחזירו לבעלים (כתובות לד:). אחריות נכסים. קרקעות (שם). איכא דמתני לה אריש'א. לפלא הניח להן אביהן אחריות נכסים חייבין לשלם ואמרינן דחייבין בתנאן דאשתעבוד נכסים לאבוהון מחיים משעת שאלה (שם). ואיכא דמתני לה אסיפא. היכא דטבחוה אם הניח להן אביהן אחריות נכסים משלמין דשלומי מעלית ולא בזול, דליכא לאו למידק (שם). כל שכן אסיפא. כשנבחוה ואכלוה (שם). ופליגא דרב פפא. דאמר (לקמן) הסיא שעתא דמעמו לה אונסין הוא דאתי מיחיב עליה ולא משעת שאלה (שם). אבל אריש'א לא. אם מתה לא מיחייבי לשלומי אמרינן אשתעבוד נכסי דאבוהון משעת שאלה (שם). והיינו דרב פפא. דאמר לא אמרינן משעת שאלה דמו עליה משלומין אלא משעת אונסין ואילך והיא שעתא ליתיה לשואל דליחייב (שם). היתה פרה שאולה לו וטבחה בשבת פטור. דהיא שעתא דקא טבח לה גזל לה ממנה ומיתה ומממון בתן כאחד. ולא גרסינן אשם אין גניבה אין עכיבה אין מכירה, דגבי שואל לא שייך לא כפל ולא תרגבה ומחשה, שהרי חייב בקרן לעולם אפילו טוען טענת גנב ואין קנס אלא לו בגנב או בשומר חנם הפוטר עצמו בטוען טענת גנב שאמר גנבוה (שם).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אבל היכא דאית ליה חזקה דאבהתא כו'. משמע דהיינו אפי' היה רבי ירמיה בתוך הבית מדלג המקום בעל הבית מוחזק בשדה הכא רבי ירמיה לא היה מוחזק משמע דלא בהכי מידי אלא במה דאית ליה חזקה מאבות אפילו היה רבי ירמיה מוחזק בבית[א]:

ושלחו לו ולא בא. אור"י דמשמע דבעי שלחו לו [ב] ולא בא בהדי שהיו עדיו חולים או שהיו מבקשין לילך למדינת הים[ב] מדלא קאמר או שלחו כדקאמר או שהיו עדיו חולים או שהיו כו' ומיהו בסמוך משמע דבעי למימר או ושלחו דקאמר כגון דפתחו ליה בדיניה ושלחו ליה ולא אתא משמע דמשום הא מילתא לחודיה דשלחו לו ולא אתא מקבלין עדים שלא בפני בעל דין ויש לדחות דשאני התם דפתחו ליה בדיניה ודין גדול הוא זה [ג] [ויש ספרים שכתוב בהן או שלחו אחריו ולא בא] וי"ש בספרים ישנים וכפי' ר"ח וכספר ישן נמצא כתוב ושלחו לו:

מצי טעין לב"ד הגדול קאזילנא בו'. פירש בה"ג ומלי נתבע לאשתמוטי בהכי והיה נראה לומר דדוקא נתבע יכול לפטור עצמו בכך אבל לא מובע דאל"כ כל אדם יאמר לחבירו או תן לי מנה או בא עמי לב"ד הגדול[ג] אבל נראה לר"ת דכ"ש מובע דהשתא נתבע שנראה עושה ערמה כדי לפטור עצמו ממה שזה מובעו מצי למימר הכי כ"ש מובע שמתחילה מובע כך ואין נראה כמעיים ועוד דאפילו לזה דעבד לזה לאיש מלוה מצי למימר לב"ד הגדול קאזילנא כ"ש מלוה[ד] ואע"ג דאמר בפרק זה בורר (סנהדרין דף לא: וש"ס) אמר אמימר הלכתא כופין אותו והולך עמו למקום הועד ומסיק דהני מילי מלוה[ה] אבל לזה עבד לאיש מלוה ולא מ"ל גלך למקום הועד בית הועד לאו היינו ב"ד הגדול דבית הועד היינו מקום ב"ד קבוע אבל יש ב"ד הגדול ממנו בחכמה[ו] והילכתא אפילו לזה מצי למימר לב"ד הגדול קאזילנא אבל בית הועד לא מצי אמר אלא כופין אותו ודן בעירו:

מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין. פי' בקונט' אם עדיו מבקשין לילך למדינת הים ואין נראה לר"י דא"כ אמאי נקט קיום השטר הא קבלת עדים אמר נמי לעיל דבכה"ג מקבלין שלא בפני בעל דין[ז] ונראה לר"י דבכל ענין קאמר דמקיימין[ח] דקיום שטר דרבנן ועדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותן בב"ד דמי ואין צריך קיום ומדרבנן הוא דצריך הלכך מקיימין שלא בפני בעל דין[ט] ורבי יוחנן דאמר אין מקיימין סבר דלא פלוג רבנן בין קיום שטרות לקבלת עדות והא דקאמר אסברה לך טעמא דר' יוחנן ה"ק דאפילו בקיום שטרות אית ליה לר' יוחנן יבא בעל השור ויעמוד על שורו ומיהו רב נמי אית ליה בעלמא יבא בעל השור כו': **עד דאזיל שליח בתלתא בשבתא.**

דמסתמא בשני דגהו:

דקבעי למיתב זוזא לפתיחא. כשקורעין אותה משלש הוא שכר הסופר:

ומר

שלא בפני בעל דין ולא והא קתני בין גדולים בין קטנים חייבין א"ל הרי מחלוקת סומכוס בציידך אמר איכפל כולי עלמא וקאי כסומכוס לאפקוען לדידי אדהכי איגלגל מילתא אתא ומטא לקמיה דרבי אבהו אמר לא שמיע לכו הא דרב יוסף בר חמא א"ר אושעיא דאמר רב יוסף בר חמא אמר רבי אושעיא [א]תינוק שתקף בעבדיו וירד לתוך שדה של חבירו ואמר שלי הוא אין אומרים נמתין עד שיגדיל אלא מוציאין מידו מיד ולכשיגדיל יביא עדים ונראה מי דמי התם הוא דמפקינן מיניה דלא קיימא ליה (ח) אחזקה דאבוה [ב]אבל היכא דאית ליה חזקה דאבוה לא אמר רב [ג]אשי א"ר שבתאי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין [ד]תהי בה ר' יוחנן וכי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין קיבלה מיניה ר' יוסי בר חנינא [ה]כגון שהיה הוא חולה או עדיו חולים או שהיו עדיו מבקשין לילך למדינת הים ושלחו לו ולא בא אמר רב יהודה אמר שמואל מקבלין עדים שלא בפני בעל דין אמר מר עוקבא לדידי מיפרשא לי מיניה דשמואל [ו]כגון דפתחו ליה בדיניה ושלחו ליה ולא אתא אבל לא פתחו ליה בדינא [ז]מצי א"ל אנא לב"ד הגדול אזילנא אי הכי כי פתחו ליה נמי [ח]מצי א"ל לב"ד הגדול אזילנא אמר רבינא כגון דנקט דיסקא מבית דין הגדול אמר רב מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ור' יוחנן אמר אין מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין א"ל רב ששת לרבי יוסי בר אבהו אסברה לך טעמיה דרבי יוחנן אמר קרא [ט]והועד בבעליו ולא ישמרנו אמרה תורה יבא בעל השור ויעמוד על שורו אמר רבא [י]הלכתא מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ואפי' עומד וצווח ואי אמר נקיטו לי זימנא עד דמייתינא סהדי ומרענא ליה לשטרא [יא]נקטינן ליה אי אתא אתא אי לא אתא [יב]נטרינן ליה בה"ב אי לא אתא [יג]כתבינן פתיחא עליה תשעין יומין תלתין קמאי לא נחתינן לנכסיה (יד) דאמר קא טרח בזוזי וניזוף מציעאי נמי לא נחתינן ליה לנכסיה דאמר דלמא לא אשכח למיזף וקא טרח ומזבין בתראי נמי לא נחתינן לנכסיה דאמר לוקח גופיה קא טרח בזוזי לא אתא כתבינן אדרכתא אניכסיה [יב]והני מילי דאמר אתינא אבל אמר לא אתינא לאלתר כתבינן [יג]והני מילי במלוה אבל בפקדון לאלתר כתבינן וכי כתבינן אמקרקעי אבל אמטלטלי לא דלמא שמיט ואכיל להו מלוה למטלטלי וכי אתי לוה ומייתי סהדי ומרע ליה לשטרא לא משכח מידי למיגבה ואי אית ליה מקרקעי למלוה כתבינן [יד]ולא היא אדרכתא אמטלטלי לא כתבינן אף על גב דאית ליה מקרקעי חיישינן שמא תכסיף וכי כתבינן אדרכתא [טו]מודענין ליה והני מילי דמיקרב אבל מירחק לא ואי מירחק ואיכא קרובים אי נמי איכא שיירתא דאזלי ואתו התם משהינן ליה תריסר ירחי שתא עד דאזלא ואתי שיירתא כי הא דרבינא שהא למר אחא תריסר ירחי שתא עד דאזלא ואתייא שיירתא מבי חוזאי ולא היא התם איניש אלימא הוה אי הויא מטיא אדרכתא לידיה לא הוה אפשר לאפוקי מיניה אבל הכא לא נטרינן ליה אלא [טו]עד דאזיל שליחא בתלתא בשבתא ואתא בארבעה בשבתא ולחמשא בשבתא קאי בדיניה אמר רבינא [יז]האי שלוחא דרבנן מהימנינן ליה כבי תרי [יח]וה"מ לשמתא אבל לפתיחא כיון דממונא קא מחסר ליה [יט]דקא בעי ליה למיתב ליה זוזי לספרא לא אמר רבינא [כ]יהבינן זימנא אפומא דאיתתא ואפומא דשיבבי ולא אמרן אלא דליתיה במתא אבל

שלא בפני בעל דין. והאי קטן כמאן דליתיה דמי: **שתקף בעבדיו.** שלקח עבדיו עמו שיסייעוהו. [ג] [ליטנא אחרינא שתקף בעבדיו ואמר שלי הן]: **ונראה.** אם שלו הוא: **הפס.** הוא דילד לתוך שדה מחבירו דלית ליה להך תיעוק כהך שדה חזקה דאבוה אבל היכא דלית ליה לאבי תיעוק בבית דמי: **לב"ד הגדול.** שבאחר ישראל: **לגון דנקט.** בעל דין מחבירו: **דסקא.** חגרת מב"ד הגדול שלשלו לב"ד של כאן [ד] [לכופו]: **מקיימים את השטר.** היו עדים המחומים מבקשים לילך למדינת הים מביאן מלוה לב"ד ומעידין על כתב ידן וביתא דין כותבין תחתיו במותב תלתא הויא ואתו פלוני ופלוני ואסקידו אחמיתא ידייהו ואסלגוהי וקיימנוהי כלהון: **ואע"פ שעומד.** בעל דין ולוות אל תקיימוהו מזויף הוא אין מוסגין: **פסיחא.** שטר שמתא על שאין פורע החוב: **אדרכתא.** פסק דין לידה המלוה לאותו נכסים של לוה וליטלם בשומא [ה] בחובו: **שמא אכסיף.** קרקעות של מלוה תבור ותפסות מדמיה: **מר אחא.** זה שמו והיה לו חוב על חבירו ולא היה הלוה בעיר: שני וחמישי בתי דיינין קבועים בעיירות תקנת עזרא בפרק מרובה (לעיל דף פב.): **שליח דרבנן.** שהלך להזמין איש לדין וחזר ואמר לב"ד אינו רוצה לבא: **מהימנינן ליה כבי תרי.** דלא מסקר בני דינא: **פסיחא.** שטר שמתא. וכי שרו ליה שמתא לא שרו ליה עד דיהיב זוזא דפתיחא לספרא: **יהבינן זמנא.** מזמנין בעל דין ליום פלוני לדין: **על פי אשה.** ההולכת אצלו לפי דרכה או ע"פ שכיניו ומסכינן עלייהו דעבדין באיחותייהו אי לא אתי מחזקינן באפקוען ומשמתינן ליה: **אלא דליתיה במתא.** שאין אותו פלוני עכשיו בעיר ב"ד בה ואמר לשכניו כשיבוא פלוני אמרו לו לבא: אבל

יד א מיי' פי"ב מהל' מלוה ולוה הלכה ו סמג עשין קי טוש"ע ח"מ סימן קי סעיף ה:

טו ב מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף ו:

טז ג מיי' פ"ג מהלכות עדות הלכה יא סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סי' כח סעיף טו טז:

יז ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף טז:

יח ה טוש"ע שם בהג"ה:

יט ו מיי' פ"ו מהלכות סנהדרין הלכה ו ועי' בכ"מ סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סימן יד סעיף א בהג"ה:

כ ז מיי' פ"ג מהלכות עדות הלכה יא סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' מו סעיף ה:

כא ח מיי' פכ"ב מהל' מלוה ולוה הלכה ג סמג שם טוש"ע ח"מ סימן לח סעיף ד:

כב ט י מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעי' ה:

כג כ ל מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעי' ו:

כד מ מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעי' ז:

כה נ ס מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעי' ה:

כו ע פ מיי' פכ"ה מהל' סנהדרין הלכה ה סמג לאוין לח טוש"ע ח"מ סימן ח סעיף ה וסימן יא סעיף ג [וכ' אלפס כאן ומנו"ק פ"ג דף כ"ו והתם הכא] גריס אמר רבא]:

כז צ מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סימן יא סעיף ד:

כח ק מיי' שם הלכה י טוש"ע שם סעי' ג:

רבינו חננאל

התם הוא דמפקינן מיניה דלא קיימא ליה אחזקה דאבוה אבל היכא דאית ליה חזקה דאבוה לא. והכי קיימא לן. [ערוך]: **תהי בה ר' יוחנן ומי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין.** פי' תימה. מקבלין עדים שלא בפני בעל דין, כגון שהיה הנתבע חולה או היו העדים חולים ומתיראין שמא יקרה מקרה בני אדם (עפ"י קהלת ג, יט) או היו מוכנים לפרש בים ושלחו לו לנתבע ולא בא וכבר פתחו ליה בדיניה מקודם, כי האי גוונא מקבלין עדים שלא בפני בעל דין. והני מילי דנקיט ההוא דיינא דיסקא מבית דין הגדול. דאי לא נקט, מצי למימר לבית דין הגדול קאזלינא, **ובפי' ר"ח ובספר ישן נמצא כתוב ושלחו לו. אמר רבא הילכתא** מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ואפילו עומד וצווח. וכן הלכה. **גבי ב"ח,** דאמר' (פסחים ל, ב) אביי אמר למפרע הוא גובה ורבא אמ' מכאן ולהבא הוא גובה, ופסקינן הלכת' כרבא. ואי זבין ליה, אתי מלוה וטרוף אע"ג דלית ליה למלוה רשות' לזבוני אלא עד דימטי זמניה. ואי זבין מלוה מקמי דימטא זמניה לא הוי זבינה זביני דלומניה הוא דקני לה לארעא. **כתב עלה** ר"ח ז"ל שמע' מינה מאן דקבע זמנא לחבריה למפרעיה מלוה דאית ליה עליה ומטא זמניה, לא

תורה אור השלם

ו. וְאִם שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמוֹל שִׁלְשֹׁם וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת: שמות כא כט

הגהות הב"ח

(א) גמ' דלא קיימא ליה חזקה כע"ל ואות ג' ממתק: **(ב)** שם לנכסיה דאימור קא טרח מזוז ויזוף וכו' לנכסיה דאימור דלמא לא אשכח:

גליון הש"ס

גמ' **הלכתא** מקיימי. עי' בב"מ דף טו ע"ב בכ"מ ד"ה כל מעשה פכ"ד וש"ע: **תוס'** ד"ה ושלחו לו בו' **ולא בא** בהדי וכו'. עי' לעיל דף לט ע"ל תוד"ה ורי"ל:

מוסף רש"י

תהי בה. לשון מרים, כמו בת תיהא דמס' ע"ז (סו:) כלומר מעיין ומתמה לדעת טעמו של דבר (ערובין סז.). לשון מריח בקנקן כמו (ב"מ כב.) תהי ליה לקנקניה, כלומר דייך לה ודיך (לעיל עז:). **אדרכתא.** שטר פסק דין אמכסי ליה שבכל מקום שיתגלה מצלה יקחם ומוסרים לו השטר (ב"ב לה:).

מוסף תוס'

א. [דומיא דההיא תיגוק שבעל השדה עומד בתוך השדה ובחזקתו היתה עומדת, דתלמודא לא מפליג בהני תרתי מילי אלא משום חזקה [דאבות] ולא משום דהתם בעל השדה מוחזק בשדה שבחזקתו היא. אור זרוע ס' מלו. ב. דשלחו לו קאי אכולהו, דאין מקבלין לעולם אא"כ הודיעוהו. ל"ש. ג. בת"ש: דאי לא תימא הכי כל עני נותן עינו בבעלי ממון ויזמינהו לפני ב"ד הגדול וקודם שילך שמה יתפשר עמו כפי רצונו. ד. ואני אומר אם יזמין העני לעשיר לב"ד הגדול, יסדר טענותיו לפני דייני עירו, אם יש ממש בדבריו יאמרו שילך עמו. ל"ש. ה. ללוה. ל"ש. ו. [שן]ב"ד הגדול הוא הגדול בחכמה שבכל ישראל. ל"ש. ז. ועוד אמאי קאמר רבי יוחנן אין מקיימין הא אמרינן לעיל קבלה מיניה רבי יוסי בר חנינא כגון שהיה הוא חולה [וכו'], משמע דלרבי יוחנן אם בקשו עדים לילך למדה"י ואפ' בעדות דעלמא שאינו בקיום השטר מקבלין העדות שלא בפני בעל דין. ל"ש

מסורת הש"ם

ג) [אולי רב אחי הקדמון הוא לו קיומא דתהי בה רבי יוחנן רב אחי אמרה], **ד)** [פירושו תמלא בגש"י עיינוהו סו. וכרש"י בעיל עו: ד"ה תהי], **ה)** רש"ל, **ו)** רש"ל, **ז)** בס"א: במלוה, **ח)** יש"ש,

---

ט אבל בקבלת עדות דשטמ"ק. **י** ואפ' אין עדים מבקשין לילך למדינת הים כו' דקל הוא שהקילו בקיום שטרות. ל"ש. **יא** שהוא דאורייתא מודה הוא דבענן שיבא בעל השור ויעמוד על שורו. מרדכי פ' קמא.

קבעי ליה בי דינא דמגא אחרינא בתר ההוא זמנא קמא. ואי ס"ד יהבינן ליה זמנא אחרינא היכי קאמ' אביי כיון דמטא זמניה ולא פרעיה איגלאי מלתא למפרע דברשות' דמלוה הוה קאי, ורבא אמ' השת' הוא דקני. אלא לאו אש"מ דלא יהבינן ליה זמן למאן דקבע זמן מתחילה. ועוד כתב הרב ז"ל דפלוגתייהו דאביי ורבא בדאתיא לארעא בירא דמלוה הוא, דאי לאו הכי לאביי לא הוי מצי מלוה לזבוני ואקדושי לההיא ארעא, ולרבא לא הוי מצי למקנייה לנפשיה אלא בבי דינא. [ערוך]: **שליחא דרבנן מהימנן כבי תרי הני מילי לשמתא, אבל לפתיחא לא.** מאי טעמא, ממונא קא מחסר ליה. פירוש, דבעי למיהב לספרא פשיטי ולממונא בעינן תרי סהדי, ולכך נקראת פתיחא דהא כתבינן עלה בתחילה, ואח"כ השמתא דהיא אחרמתא והיא יותר חמורה ממנה, ואח"כ אדרכתא הרשאה למיפרע מנכסיה.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אבל איתיה במתא לא. משמתינן ליה דהנהו איתתא ושיבבי לא עבדי שליחותם: **דאמרי שליחא דבי דינא אשכחיה ואמר ליה. אלא משדרינן ליה עוד שליחות אחריינא בתריה: ולא אמרן אלא דלא חליף אבבא דבי דינא.** כי אתי ההוא פלוגי לגיתיה לית ליה אבל איתיה במתא לא דאמרינן אימר לא אמרו ליה דאמרי אשכחינהו שליחא דב"ד ואמר ליה [2]ולא אמרן אלא דלא חליף אבבא דבי דינא אבל חליף אבבא דבי דינא לא אמרי אשכחוה בי דינא ואמרי ליה [3]ולא אמרן אלא דאתי ביומיה אבל לא אתי ביומיה לא אימא אישתלויי אשתלי אמר רבא [4]האי מאן דכתיב עליה פתיחא על דלא אתי לדינא עד דאתי לדינא לא מקרעינן ליה על דלא ציית לדינא עד דציית לא מקרעינן ליה ולא היא [5]כיון דאמר צייתנא קרעינן ליה: אמר רב חסדא [6]קובעים זמן שני וחמישי ושני זמנא וזמנא בתר זמנא ולמחר כתבינן רב [7]אסי איקלע בי רב כהנא חזא ההיא איתתא דאזמנה לדינא בפניא ובצפרא כתיב עלה פתיחא א"ל לא סבר לה מר להא דאמר רב חסדא קובעין זמן שני וחמישי ושני א"ל [8]ה"מ גברא דאנים וליתיה במתא אבל איתתא כיון דאיתה במתא ולא אתיא מורדת היא: אמר רב יהודה [9]לא יהבינא זמנא לא ביומי ניסן ולא ביומי תשרי לא במעלי יומא טבא ולא במעלי שבתא [10]אבל מניסן לבתר יומי ניסן וביומי תשרי לבתר תשרי קבעינן [11]ממעלי שבתא לבתר מעלי שבתא לא קבעינן מאי טעמא בעבידתיה דשבתא טריד אמר רב נחמן [12]לא יהבינן זמנא לא לבני כלה בכלה ולא לבני ריגלא בריגלא כי הוו אתו לקמיה דרב נחמן אמר להו וכי לדידכו כנופייכו [13]והאידנא דאיכא רמאי חיישינן: אם היה דבר שיש בו אחריות [14]חייב לשלם: [15]מתני' ליה רבי לר"ש בריה לא דבר שיש בו אחריות ממש אלא אפילו פרה וחורש בה חמור ומחמר אחריו חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן בעי מיניה רב כהנא מרב מטה ומיסב עליה שולחן ואוכל עליו מהו [16] אמר לו [17]תן לחכם ויחכם עוד: **מתני'** [18]אין פורטין לא מתיבת המוכסין ולא מתיבת המוכסין. **גמ'** תנא [19]אבל נותן לו דינר ונותן לו את השאר: ומוכסין [20]והאמר שמואל [21]דינא דמלכותא דינא אמר רב חנינא בר כהנא אמר שמואל [22]במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי [23]במוכס העומד מאליו איכא דמתני לה אהא [24]לא ילבש אדם כלאים אפי' על גבי עשרה בגדים להבריח בו את המכס מתני' דלא כר"ע דתניא א' [25]אסור להבריח את המכס ר"ש אומר משום [26]ר"ע מותר להבריח את המכס [27] בשלמא לענין כלאים בהא קמיפלגי [28] דמר סבר דבר שאין מתכוין מותר ומר סבר דבר שאין מתכוין אסור אלא להבריח בו את המכס מי שרי והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא א"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי במוכס העומד מאליו ואיכא דמתני (לא) אהא [29]שנודרין להרגין ולחרמין ולמוכסין שהיא של תרומה שהיא של בית מלך אע"פ שאינה של תרומה אע"פ שאינה של מלך ולמוכסין והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא א"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל [30]במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי [31]במוכס העומד מאליו רב אשי אמר [32]במוכס כנעני דתניא [33]ישראל וכנעני אנס [34] שבאו לדין אם אתה יכול לזכותו בדיני ישראל זכהו ואמור לו כך דינינו בדיני כנענים זכהו ואמור לו כך דינכם ואם לאו באין עליו בעקיפין דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר אין באין עליו בעקיפין מפני קידוש השם ור"ע טעמא דאיכא קידוש השם הא ליכא קידוש השם באין וגזל כנעני מי שרי והתניא אמר ר' שמעון דבר זה דרש ר"ע כשבא מזפירין מנין [35]לגזל כנעני שהוא אסור ת"ל [36]אחרי נמכר גאולה תהיה לו שלא

[37]**ומר** סבר דבר שאין מתכוין מותר. ושרי אפי' לגבוה והא נמי (ג) דתניא מוכרי כסות מוכרין כדרכן ומוקי בגמרא מדליקין (שבת דף כט: וש"נ) כרבי שמעון דשרי דבר שאין מתכוין אתה נמי שרי אף לגבוה ולא שיאסר דוקא על כתיפיו:

אין פורטין לא מתיבת המוכסין. לרבנן דאמרי אסור גזילה לא הוי יאוש בעלים א"ש ומ"מ קתני דנותן דינר ויחזיר לו השאר הואיל ואין ידוע בברור שהם של גזל [a] ור"ש נמי דאמר אסור גזילה הוי יאוש בעלים דהשתא ה"ל יאוש ושיורי רשות מ"מ אין פורטין משום דדבר מגונה הוא [b] דתיבה וכיס מיוחדת להלניע שם גזילות שלהם ודרכו כל שעה להניח שם:

נודרין להרגים. בנדרים (דף כח.) מפרש דאמר בשפתיו אמר יאסרו כל פירות שבעולם עלי אם אינם של תרומה ומתשב בלבו היום דאין נאסר אלא אותו יום בלבד ואע"ג דנדרים שבלב אין דברים משום אונאת שרו ליה הכי מפרש התם [c] וה"ה איכול לחשוב בלבו שעה אחת או רגע וכן מוהגים כשהאנסים [d] מדיריה היהודים הדרים תחתיהם אלא יצאו לדור בעיר אחרת יכולין לידור אמר אם אלא אם כן אינו יכול להעריס ולחשוב בלבו שום תנאי ואם מבטל בשפתיו בלחש כ"ש דהוי ביטול גמור [e]: שלא

לא קבעינן דלמרי דמתא לא אמרי ליה דאמרי אשכחינהו שליחא דב"ד ואמר ליה [2]ולא אמרן אלא דלא חליף אבבא דבי דינא אבל חליף אבבא דבי דינא לא אמרי אשכחוה בי דינא ואמרי ליה [3]ולא אמרן אלא דאתי ביומיה אבל לא אתי ביומיה לא אימא אישתלויי אשתלי אמר רבא [4]האי מאן דכתיב עליה פתיחא על דלא אתי לדינא עד דאתי לדינא לא מקרעינן ליה על דלא ציית לדינא עד דציית לא מקרעינן ליה ולא היא [5]כיון דאמר צייתנא קרעינן ליה: אמר רב חסדא [6]קובעים זמן שני וחמישי ושני זמנא וזמנא בתר זמנא ולמחר כתבינן רב [7]אסי איקלע בי רב כהנא חזא ההיא איתתא דאזמנה לדינא בפניא ובצפרא כתיב עלה פתיחא א"ל לא סבר לה מר להא דאמר רב חסדא קובעין זמן שני וחמישי ושני א"ל [8]ה"מ גברא דאנים וליתיה במתא אבל איתתא כיון דאיתה במתא ולא אתיא מורדת היא: אמר רב יהודה [9]לא יהבינא זמנא לא ביומי ניסן ולא ביומי תשרי לא במעלי יומא טבא ולא במעלי שבתא [10]אבל מניסן לבתר יומי ניסן וביומי תשרי לבתר תשרי קבעינן [11]ממעלי שבתא לבתר מעלי שבתא לא קבעינן מאי טעמא בעבידתיה דשבתא טריד אמר רב נחמן [12]לא יהבינן זמנא לא לבני כלה בכלה ולא לבני ריגלא בריגלא כי הוו אתו לקמיה דרב נחמן אמר להו וכי לדידכו כנופייכו [13]והאידנא דאיכא רמאי חיישינן: אם היה דבר שיש בו אחריות [14]חייב לשלם: [15]מתני ליה רבי לר"ש בריה לא דבר שיש בו אחריות ממש אלא אפילו פרה וחורש בה חמור ומחמר אחריו חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן בעי מיניה רב כהנא מרב מטה ומיסב עליה שולחן ואוכל עליו מהו [16] אמר לו [17]תן לחכם ויחכם עוד: **מתני'** [18]אין פורטין לא מתיבת המוכסין ולא מתיבת המוכסין. **גמ'** תנא [19]אבל נותן לו דינר ונותן לו את השאר: ומוכסין [20]והאמר שמואל [21]דינא דמלכותא דינא אמר רב חנינא בר כהנא אמר שמואל [22]במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי [23]במוכס העומד מאליו איכא דמתני לה אהא [24]לא ילבש אדם כלאים אפי' על גבי עשרה בגדים להבריח בו את המכס מתני' דלא כר"ע דתניא א' [25]אסור להבריח את המכס ר"ש אומר משום [26]ר"ע מותר להבריח את המכס [27] בשלמא לענין כלאים בהא קמיפלגי [28] דמר סבר דבר שאין מתכוין מותר ומר סבר דבר שאין מתכוין אסור אלא להבריח בו את המכס מי שרי והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא א"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי במוכס העומד מאליו ואיכא דמתני (לא) אהא [29]שנודרין להרגין ולחרמין ולמוכסין שהיא של תרומה שהיא של בית מלך אע"פ שאינה של תרומה אע"פ שאינה של מלך ולמוכסין והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא א"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל [30]במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי [31]במוכס העומד מאליו רב אשי אמר [32]במוכס כנעני דתניא [33]ישראל וכנעני אנס [34] שבאו לדין אם אתה יכול לזכותו בדיני ישראל זכהו ואמור לו כך דינינו בדיני כנענים זכהו ואמור לו כך דינכם ואם לאו באין עליו בעקיפין דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר אין באין עליו בעקיפין מפני קידוש השם ור"ע טעמא דאיכא קידוש השם הא ליכא קידוש השם באין וגזל כנעני מי שרי והתניא אמר ר' שמעון דבר זה דרש ר"ע כשבא מזפירין מנין [35]לגזל כנעני שהוא אסור ת"ל [36]אחרי נמכר גאולה תהיה לו שלא

[37]**ומר** סבר דבר שאין מתכוין מותר. ושרי אפי' לגבוה והא נמי (ג) דתניא מוכרי כסות מוכרין כדרכן ומוקי בגמרא מדליקין (שבת דף כט: וש"נ) כרבי שמעון דשרי דבר שאין מתכוין אתה נמי שרי אף לגבוה ולא שיאסר דוקא על כתיפיו:

אין פורטין לא מתיבת המוכסין. לרבנן דאמרי אסור גזילה לא הוי יאוש בעלים א"ש ומ"מ קתני דנותן דינר ויחזיר לו השאר הואיל ואין ידוע בברור שהם של גזל [a] ור"ש נמי דאמר אסור גזילה הוי יאוש בעלים דהשתא ה"ל יאוש ושיורי רשות מ"מ אין פורטין משום דדבר מגונה הוא [b] דתיבה וכיס מיוחדת להלניע שם גזילות שלהם ודרכו כל שעה להניח שם:

נודרין להרגים. בנדרים (דף כח.) מפרש דאמר בשפתיו אמר יאסרו כל פירות שבעולם עלי אם אינם של תרומה ומתשב בלבו היום דאין נאסר אלא אותו יום בלבד ואע"ג דנדרים שבלב אין דברים משום אונאת שרו ליה הכי מפרש התם [c] וה"ה איכול לחשוב בלבו שעה אחת או רגע וכן מוהגים כשהאנסים [d] מדיריה היהודים הדרים תחתיהם אלא יצאו לדור בעיר אחרת יכולין לידור אמר אם אלא אם כן אינו יכול להעריס ולחשוב בלבו שום תנאי ואם מבטל בשפתיו בלחש כ"ש דהוי ביטול גמור [e]: שלא

[a] [ל"ל אחין], ב) [ל"ל מיינין], ג) [לעיל קיא:: לקמן קיד:], ד) גיטין י: נדרים כח. ב"ב נד: נה., ה) כלאים פ"ט מ"ב, ו) [ע' תוס' זבחים לא: ד"ה הא ר' יהודה], ז) גרסינן בתוס' שמחות פ"ב הלכה ט' הגוב את המכס ה"ז שופך דמים ולא שופך דמים בלבד אלא כאלו עובד ע"ז ומגלה עריות ומחלל שבתות, ח) נדרים סז., ט) [בס"א: ישראל וגוי], י) [מיגיון לבתר ניסן כל"ל], כ) בס"א: שהוא נכרי, ל) שיך אחר ד"ה אין פורטין, מ) בס"א: כשהאשרים, נ) וכ"ז דוקא להגלל מן האנסים אבל בלא"ה אסור לגנוב דעת הבריות מ"ו כל שהוא אפי' אלא בשעת נדר.

תורה אור השלם

1. תֵּן לְחָכָם וְיֶחְכַּם עוֹד הוֹדַע לְצַדִּיק וְיוֹסֵף לֶקַח: משלי ט ט
2. אַחֲרֵי נִמְכַּר גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לּוֹ אֶחָד מֵאַחָיו יִגְאָלֶנּוּ: ויקרא כה מח

הגהות הב"ח

(א) גמ' דמתני לה אהא נודרין וכו' אל תרומה אע"פ שאינה של תרומה שהיא של בית מלך אע"פ שאינה של מלך: (ב) רש"י ד"ה דינא וכו' אין זה גזלן: (ג) תוספות ד"ה ומר וכו' והא נמי דתנן בפ' בתרא דכלאים מוכרי כסות:

גליון הש"ס

גמ' א"ל תן לחכם וכו'. עיינוקן סה ע"ב: שם אסור להבריח. עיין פסחים דף קיב ע"ב: שם דמ"ם דבר שאין מתכוין מותר. זבחים לא ע"ב תוד"ה הא ר"י:

רבינו חננאל

ואמר רבא האי מאן דכתיבא פתיחא עלויה על דלא אתא לבי דינא וכו'. הני כולהו דרבא הילכתא נינהו. אמר רב חסדא קובעין זמן שני וחמישי ושני זימנא וזימנא וזימנא ובתר זימנא עד למחר לא כתבינן פתיחא וכו', ה"מ גברא דלא שכיח במתא אבל איתתא דשכיחא במתא דיתבא ולא אתיא מורדת היא. וכן כל שהוא כיוצא בה לאלתר הוי מורד וכתבין עליה פתיחא לאלתר. תנן (כלאים פ"ט מ"ב) לא ילבוש אדם כלאים אפילו על גבי י' מלבושין להבריח בו את המכס. להבריח בו את המכס, פי' כדי שיראה כי מבגדי מלבושו הוא ולא מבגדי סחורה. והא דתנן נודרין להרגים ולחרמים כולל. מפורש במקומו (נדרים כח, א) כי נודר יאסרו כל פירות שבעולם עליו מחשב בלבו היקום ומוציא בשפתיו סתם, אע"ג דקימא לן דברים שבלב אינן דברים, לגבי אנסין איפשר דלא עקר לנידריה עליו בעקיפין. פי' בערמומיות. [ערוך]: מניין לגזל גוי שאסור שנאמר אחרי נמכר גאולה תהיה לו,

[a] מ"מ פ' כה מהל' מהלכות הל' י' טוש"ע ק"מ סי' יח סעי' ג הסג"ה: ל ב ג מיי' פכ"ה מהל' מהלכות הלכה י' סמג עשין רח טוש"ע שם ש"ג:

לא ד ה מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעי' ד:

לב ו ז מיי' שם סמג שם שם טוש"ע שם סעי' ח:

לג ח ט י מיי' שם הל' ט סמג שם טוש"ע ח"מ סי' סעי' ח ג:

לד כ ל (מיי' שם) טוש"ע שם סעי' ב הסג"ה:

לה מ נ ס מיי' פ"ה מהל' גזילה הל' ט ועיין מ"מ סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שסט ש"ד:

לו ע מיי' שם הלכה יח טוש"ע שם סעי' ג וסעי' ז ח ט:

לז פ צ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:

לח ק מיי' פ"ו מהל' כלאים הלכה יח סמג לאוין רטו טוש"ע י"ד סי' שא סעי' ה:

לט ר מיי' פ"ה מהל' גזילה הלכה יח סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שסט סעי' ו:

מ ש ת א מיי' פ"ג מהל' שבועות הל' ח ב וש"ד מה' נדרים הל' ח סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רלב סעי' יד:

מא ב מיי' פ"ה מהל' גזילה הל' יח סמג שם ועשין עג טוש"ע שם וטוש"ע ח"מ סי' שסט סעי' ו:

מב ג מיי' פ"ו מהל' מלכים הל' יב:

מג ד מיי' פ"ח מהל' גזילה הלכה ב וש"ח מהל' גניבה ה"ח סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' שמח סעי' ב וסי' שנט סעי' ח:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' דתניא אסור להבריח בהם כל"ל. וכ"ה בריי"ף וכ"ל בכלאים ובמעוקי יוסף הגריסא בו וכן בדל' עקיבא ויעו"ש בג"ר דגרים להביא בלשון הת"ק תניא אסור לגנוב עשרה בגדים כלאים זה על זה להבריח בו את המכס וכ"כ הרא"ש וכן בע"ד סליקה גירסת התוס' מזמיס דף לא ע"ב ד"ה הא ר"י ויעו"ש ולשון סוגיין בשלמא לענין כלאים וכו' הכי מוכח וע' פני יהושע וד"ק:

מוסף תוס'

א. ותלינן שלפעמים נותן לו שאר מעותיו. ימוקי יוסף. ב. לקבל ממון הבא מן המקום המיוחד להצניע בו גזילה. ימוקי יוסף. ג. [ד]נהי דסתמא לעולם משמע, הני מילי היכא דליכא אונסא משום דטפי משמע לעולם מהיום אבל היכא דאיכא אונסא הך אונסא מפרש ליה לדבוריה דהיום קאמר כיון שלא אמר בפירוש בהיום. ר"ן נדרים כח ע"א.

מוסף רש"י

לא דבר שיש בו אחריות ממש. לא שגזל קרקע ומכרה לפניהן, אלא אפילו **פרה כו'.** והכל מעידין שהיה דגנגל מיינין (לעיל קיא:). **דינא דמלכותא.** של עכו"ם

(גיטין י:) כל מסים וארנעות ומגסגות של משפטי מלכים ברגלוס להנהיג במלכותת, דינא הוא, שכל בני המלכות מקבלים עליהם מלכותם מוקי המלך ומשפטיו והלכך דין גמור הוא ואין למחזיק בממון המכיר בו לפי חוק המלך הנהוג בעיר משום גזל (רשב"ם ב"ב נד:). **נודרין להרגין.** שהוא הורג על עפקי ממון, שאם בא לזהרגנו יכול לדור על זה שהוא של תרומה ואמר מדר זה עלי אם אינו של תרומה, אף על פי שאינו של תרומה, כדי שלא יטלם, נפי שיש מיוב מיתה לזו, והגדר מותר והיינו נמי נדרי אונסין (נדרים כז:). **ולחרמין.** שהוא נטעים בעלמא שאינו הורג (שם). **ולמוכסין.** נוטל מכס המלך ורוצה לינוע פירותיו בעל כרחו (שם). **אף על פי שאינה של תרומה.** יכול לידור שהן של תרומה כדי שלא יטלם (שם).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות